

- Võtke ühendust protseduuri teostanud arstiga kui punktsiooni piirkond muutub hellemaks, valulikumaks, punetavaks, või on tekkinud palavik, punktsiooni piirkonnas turse, verejooks või mädaeritus.

#### Võimalikud tüsistused

- Verejooks punktsiooni kohalt.
- Naha- või luuinfektsioon punktsiooni piirkonnas.
- Väga harva võib punktsiooni kohal tekkida krooniline valu.

## LUUÜDI ASPIRATSIOON- JA TREPAANBIOPSIA

*Koostajad: Maige Sulamägi ja Helle Viitak*

## Luuüdi aspiratsioon- ja trepaanbiopsia

Luuüdi on käsnjas kude, mida täiskasvanul leidub lameluudes ja pikkade toruluude epifüüsiirkonnas (luu jämendunud otstes). Luuüdi sisaldab ebaküpseid rakke, mida kutsutakse tüvirakkudeks. Tüvirakkudest arenevad punaverelibled (transpordivad hapnikku kogu kehas), valgeverelibled (võitlevad infektsioonide vastu) ja vereliistakud (verehüübimise funktsioon).

Luuüdi uuringuks võetakse protseduuri käigus proov aspiratsioon- (luuüdi väljaimemise) või trepaanbiopsia teel (luutüki eemaldamine koos luuüdiga).

Enamasti teostatakse luuüdi aspiratsioon- ja trepaanbiopsia tagumisest puusaluust, harvem teostatakse aspiratsioonbiopsiat ka rinnakust.

## Näidustused protseduuriks

Enamasti teostatakse protseduur hematoloogiliste ehk vereloome haiguste diagnoosimiseks ja raviefektiivsuse hindamiseks:

- leukopeenia, aneemia, trombotsütopeenia, trombotsütoos, leukotsütoos, erütrotsütoos
- äge leukeemia
- krooniline lümfoidne leukeemia ja lümfoomid
- krooniline müeloidne leukeemia jt müeloproliferatiivsed haigused
- müeloomtõbi e. hulgimüeloom
- infektsioonid (seletamatu päritoluga palavik)

## Vastunäidustused protseduuriks

- Tõsine verehüübimise häire (võimalus eluohtlikuks verejooksuks).
- Naha ja pehmete kudede infektsioon proovivõtu piirkonnas.

## Ettevalmistus protseduuriks

- Protseduuri eelselt küsitletakse Teid allergia suhtes tuimastavatele ainetele.
- Verevedeldajaid ei ole soovitatav protseduuri hommikul võtta.
- Juhul, kui protseduur teostatakse üldnarkoosis (enamasti lastel), siis olge eelnevalt söömata ja joomata 6 tundi, et vältida tüsistusi narkoosi ajal.

## Protseduuri kulg

Täiskasvanutel teostatakse protseduur tavaliselt kohaliku tuimastusega ja lastel üldnarkoosis (30 minutit enne protseduuri paigaldatakse proovivõtu kohale tuimastuseks Emla kreemi).

- Te lamate kõhuli või külili, pealmine jalg põlvest kõverdatud ja teine jalg sirge.
- Nahk ja nahaalused koed tuimastatakse kuni luuümbriseni.
- Luuüdi aspiratsiooni käigus viiakse spetsiaalne nõel läbi naha ja luu ning sisenetakse luuüdi õõnsusse. Süstlaga aspireeritakse umbes 3ml luuüdi. Aspireerimise ajal võite Te tunda teravat imevat tunnet, kuid see kaob mõne hetke pärast. Kui trepaanbiopsiat ei järgne, siis kaetakse proovivõtu piirkond plaastriga ning rakendatakse survet umbes 5 minutit, vajadusel kauem.
- Trepaanbiopsia korral võetakse proov tavaliselt pärast luuüdi aspiratsiooni samast kohast spetsiaalse nõelaga. Protseduuri käigus eemaldatakse luutükk (1.6-3 cm) koos selles sisalduva luuüdiga. Trepaanbiopsia ajal võite Te tunda survet protseduuri kohas ja kuulda krudisevat heli. Protseduuri lõppedes kaetakse punktsioonikoht steriilse tampooni ja plaastriga ning rakendatakse survet.
- Biopsiate võtmine kestab umbes 15-20 minutit, pärast protseduuri peate lamama umbes 10-15 minutit

## Protseduurijärgne periood

- Kui protseduuri teostamise piirkonnas ei ole verejooksu, võite pöörduda tagasi oma igapäevaelu toimingute juurde
- Juhul, kui Teile on antud rahustavaid ravimeid, siis võite vajada aega puhkamiseks. Kindlasti ei tohi Te juhtida autot.
- Punktsioonikoht hoidke puhta ja kuivana 48h pärast protseduuri, et vältida infektsiooni.
- Biopsia koht võib tunduda jäik ja valulik veel mõned päevad pärast protseduuri, punktsiooni kohale võib tekkida hematoom (verevalum). Enesetunde parandamiseks asetage kuni 20 minutiks külmakott punktsiooni piirkonda iga 4 tunni järel. Enesetunnet parandab ka liikumine, vajadusel kasutage valuvaigistit (paratsetamool, ibuprofeen).